

Pomoc materialna na wokandzie 2024

Rok 2024 to spadek liczby wyroków sądów administracyjnych w stosunku do lat poprzednich. Problemów nie brakowało. Trudnością, ale nie rzeczą niemożliwą, było wskazanie trzech orzeczeń, które zasługują na szczególną uwagę.

Jacek Pakuła 04 lutego 2025

Rok temu, w lutym 2024 r. na tym blogu pojawił się wpis pt. [Pomoc materialna na wokandzie, czyli trzy najważniejsze wyroki zapadłe w 2023 roku!](#) Był on wynikiem projektu pt. [Pomoc materialna dla studentów - kompetentnie i na czas](#). W 2024 roku realizowała była, dzięki dofinansowaniu przez Ministra Nauki oraz pomocy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego [II edycja naszego projektu](#). Raz w miesiącu odbywały się webinary stanowiące podsumowanie wyroków sądów administracyjnych w sprawach stypendialnych. Analizie za rok 2024 poddano 149 wyroków. Formuła tych spotkań spotkała się z życzliwym przyjęciem, co stanowiło zachętę do dalszych działań.

Opublikowany w 2024 roku swoisty - i subiektywny - ranking orzeczeń miał na celu zwrócenie uwagi na bardzo ważną rzecz. Wyroki sądowe mają istotny wpływ na kształtowanie systemu pomocy materialnej. Coraz częściej nie tylko inne sądy, ale przede wszystkim organy stypendialne, odwołują się do stanowiska przyjętego przez sąd. Wprawdzie co do zasady konkretny wyrok wiąże w konkretnej sprawie tego jednego studenta. Jest jednak domniemanie, że w tym samym stanie faktycznym i stanie prawnym Sąd orzeknie tak samo. Sztuką jest prawidłowe odwołanie się do cytowanych orzeczeń. Niestety, zdarza się, że i sądy cytując inne sądy, czynią to w sposób nieprawidłowy - wskazując, że z wyroku innego sądu wynika coś, a gdy czytamy ten inny wyrok to nic takiego tam nie ma. Cytować trzeba z głową (!).

Ale do brzegu. Czas na tegoroczne podsumowanie i wskazanie, które trzy orzeczenia sądów administracyjnych zasługują na uwagę. W roku 2024 dominowały orzeczenia WSA odnoszące się do prawidłowej wykładni ograniczenia zawartego w art. 93 ust. 4, tj. chodzi o 12 semestrów. Niestety, nie udało się wypracować jednolitego stanowiska w tym zakresie. Co więcej, analiza orzeczeń WSA raczej tylko pogłębia rozbieżności i pozostaje oczekiwać na ocenę NSA, która rozstrzygnie nie tylko spór, czy liczyć: a) semestry posiadania statusu studenta, b) semestry studiowania, gdy student ma możliwość ubiegania się o pomoc materialną, c) semestry objęcia pomocą na mocy decyzji. Wątpliwości jest więcej, ale skupmy się na tym co dobre.

Pierwszy raz w zestawieniu pojawia się postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 31 stycznia 2024 r., sygn. III OZ 14/24 (sędzia sprawozdawca: Sędzia NSA Tamara Dzieńkowska).

Sprawa dotyczyła skargi studenta na decyzję w przedmiocie odmowy przyznania stypendium socjalnego. WSA w Warszawie, zarządzeniem przewodniczącego wydziału, wezwał studenta do uiszczenia wpisu w kwocie 200 zł. Student złożył zażalenie na zarządzenie i NSA postanowieniem z dnia 31 stycznia 2024 r. uwzględnił je przyjmując, że sprawy dotyczące stypendium socjalnego mieszczą się w zakresie art. 239 § 1 pkt 1 lit. a) ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Przywołany przepis odwołuje się do zwolnienia w sprawach z zakresu pomocy i opieki społecznej. W orzecznictwie przyjęte jest, że co do zasady dyspozycją powołanego przepisu objęta jest każda sprawa przed sądem administracyjnym, mająca swe źródło w przepisach z zakresu pomocy i opieki społecznej (zob. postanowienie NSA z 8 lutego 2018 r., sygn. IOZ 77/18). Nie chodzi tu jednak tylko o przepisy ustawy o pomocy społecznej. W ocenie NSA, również stypendium socjalne, objęte jest tym zwolnieniem. Wynika to m.in. z przesłanki trudnej sytuacji materialnej i dochodu, który jest podstawą przyznania tego świadczenia, a celem stypendium socjalnego jest pomoc osobom w trudnej sytuacji materialnej, chociaż nie zastępuje ona pomocy społecznej. O innych argumentach można przeczytać w przywołanym powyżej postanowieniu NSA z dnia 31 stycznia 2024 r. Tylko na marginesie należy wskazać, że stanowisko to - że sprawy dotyczące stypendium socjalnego objęte są zwolnieniem - podzielił NSA w dwóch postanowieniach z dnia 22 października 2024 r. (sygn. III OZ 423/24 i III OZ 424/24). Co to oznacza? Uczelnie powinny poprawić

przede wszystkim swoje pouczenia o prawie do sądu - wykreślając w przypadku stypendium socjalnego informację o obowiązku wniesienia wpisu w kwocie 200 zł.

Drugie orzeczenie to wyrok NSA z dnia 27 sierpnia 2024 r., sygn. III OSK 247/23 (sędzia sprawozdawca: Sędzia del. WSA Ireneusz Dukiel). Wyrok ten omawiany był już na tym blogu, dlatego należy odesłać do wpisu pt. [Prosto z wokandy - wyrok NSA z 27 VIII 2024 r.](#)

Przypomnieć należy, że sprawa dotyczyła studenta ubiegającego się o stypendium socjalne, który podnosił, że utracił swój dochód; nie zgadzał się z uwzględnieniem dochodu uzyskanego przez żonę, która podjęła pracę w październiku, co miało prowadzić do przyjęcia, że student wykazuje dochód zero złotych i powinien otrzymać najwyższe stypendium. Organ nie dał wiary jego tłumaczeniom, że dotychczas żył z prezentów ślubnych. Co szczególnie ważne, NSA zaakceptował tzw. regułę trzech pytań, co należy odczytywać jako obowiązek dla organu - w sytuacji, o której mowa w art. 88 ust. 5 PSWiN nie wystarczy przedstawić tylko dokumenty ilustrujące źródła utrzymania, ale zasadne jest również pytanie o wydatki. Reguła trzech pytań, prawidłowo zastosowana, pozwala na przyznanie stypendium osobie faktycznie znajdującej się w trudnej sytuacji materialnej. Oczywiście, lektura wyroku NSA daje nam kilka innych, cennych wskazówek: student ma obowiązek współdziałać z organem; utratę dochodu należy udokumentować; kluczowe są dokumenty, a nie samo przesłuchanie; trzeba dążyć do ustalenia realnej, faktycznej sytuacji materialnej studenta.

Co przyniesie rok 2025? Trudno wróżyć z fusów, ale...

Po pierwsze, dobrze byłoby wreszcie rozwiązać spór co do prawidłowej wykładni art. 93 (tzw. 12 semestrów). Wniosek o uchwałę NSA jest kwestią czasu, chociaż być może wcale nie będzie dotyczyć ww. sporu, ale innego problemu - czy absolwent może otrzymać stypendium (?). Po drugie, wzrośnie liczba skarg studentów, a co za tym idzie również liczba wyroków w sprawach stypendialnych. Po trzecie, na wokandzie zaczną częściej pojawiać się sprawy dotyczące stypendium dla osób niepełnosprawnych, w kontekście art. 93 ust. 7 PSWiN.

Z przyjemnością informujemy, że w Toruniu w dniach 19-21 lutego 2025 r. odbędzie się Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa pt. Wydawanie rozstrzygnięć w indywidualnych sprawach studentów. Szczegóły można znaleźć na [stronie Konferencji](#).

XII Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa pt. Pomoc materialna dla studentów i doktorantów odbędzie się w Toruniu w dniach 16-18 czerwca 2025 r. Szczegóły można znaleźć na [stronie Konferencji](#).